

Ett digitalt läromedel om trafficking, sex och mänskliga rättigheter.

Fair Sex: Nätverket

Lärarhandledning GY 11

PEDAGOGISKT
CENTRUM
GR Utbildning

Innehåll

Vad är Fair Sex: Nätverket? 3

Vilka står bakom Fair Sex: Nätverket? 3

- Om RealStars
- Om Pedagogiskt Centrum

Introduktion till materialet 4

- Del 1: Varför trafficking?
- Del 2: Bara på skoj?

Koppling till läroplan, övergripande mål och ämnesplaner 7

- Samhällskunskap
- Svenska
- Sociologi
- Historia
- Religion
- Engelska
- Medieproduktion

Råd och instruktioner till läraren 9

- Fakta och fiktion
- Viktigt att känna till
- Förberedelser
- Genomförande
- Efterdiskussion

Lärarguide till genomförande och efterdiskussion 11

- Genomförande alternativ 1: I klassrummet
- Genomförande alternativ 2: Flippat klassrum
- Efterdiskussion

Om spelets reflektionsfrågor 14

- Del 1: Varför trafficking?
- Del 2: Bara på skoj?

Viktiga begrepp och fakta 19

Tips på fördjupningar 21

FairSex: Nätverket (Credits) 25

3

3

3

3

4

5

6

7

7

7

7

8

8

8

8

9

9

9

9

10

10

11

11

12

13

14

14

16

19

21

25

Information om avsändaren bakom spelet.

Ger en överblick över spelets innehåll, syfte och teman.

Ämnen och kurser som spelet och dess fördjupningsuppgifter fungerar bra till.

Det du behöver veta för att använda spelet i skolan, innehåller 2 olika förslag på genomföranden, bra att veta om spelet, samt förslag på hur en efterdiskussion kan genomföras.

Vad är Fair Sex: Nätverket?

Fair Sex: Nätverket är ett digitalt läromedel i form av ett webbaserat spel som belyser frågor om jämställdhet, sexualitet, trafficking och prostitution. Genom spelet löper en röd tråd: *Finns det ett samband mellan trafficking och våra attityder kring jämställdhet och sex?*

I Fair Sex: Nätverket deltar spelaren i den fiktiva organisationen Nätverkets träningsprogram för nya agenter. *Att vara agent i Nätverket innebär att stå upp för mänskliga rättigheter.* Genom spelet får spelaren följa olika personers berättelser som alla innehåller vittnesmål om övergrepp och prostitution. Längs vägen finns utmaningar i form av reflekterande frågor som kräver att spelaren funderar över sina värderingar.

Lärarhandledningen innehåller:

- Introduktion till materialet
- Koppling till läroplan, övergripande mål och ämnesplaner
- Råd och instruktioner till läraren
- Lärarguide till genomförande och efterdiskussion
- Viktiga begrepp och fakta
- Tips på fördjupningar

Vilka står bakom Fair Sex: Nätverket?

Fair Sex: Nätverket är framtaget av Realstars i samarbete med Pedagogiskt Centrum, GR Utbildning.

Om RealStars

RealStars arbetar för ett Europa fritt från trafficking och baserar sitt arbete på mänskliga rättigheter och ledstjärnan Fair Sex, sex på lika villkor med ömsesidighet och respekt. RealStars arbetar inom Sverige och EU genom kampanjer och kunskapsspridning för att påskynda ett förebyggande arbete för att utrota trafficking. Målet är en skärpt lagstiftning liknande den svenska sexköpslagen som är ett effektivt verktyg för att motverka efterfrågan.

Läs mer om RealStars på www.realstars.eu.

Om Pedagogiskt Centrum

I över 10 år har Pedagogiskt Centrum arbetat med upplevelser och spel som ett sätt att behandla verkliga problem i en simulerad miljö. Genom upplevelsebaserat lärande ges elever möjlighet till en djupare förståelse för världen och sig själva, som ett komplement till övrig undervisning.

Pedagogiskt Centrum är en del av Göteborgsregionens kommunalförbund, en samarbetsorganisation med 13 medlemskommuner i Västsverige.

Läs mer om Pedagogiskt Centrum på www.pedagogisktcentrum.se

Målgrupp, tidsåtgång och material för spelet

Målgrupp:

Elever i årskurs 1,2 och 3 i gymnasiet.

Tidsåtgång:

Totalt ca 70 minuter, 40 minuter för genomförande av spelet samt 30 minuter för efterdiskussion.

Material:

Spelet är digitalt. För att eleverna ska kunna spela krävs en dator eller läsplatta samt hörlurar till varje elev, s Enheten måste ha internetuppkoppling och möjlighet att koppla in hörlurar.

Introduktion till materialet

Spelet består av två delar, *Varför trafficking?* och *Bara på skoj?*, som eleverna spelar nästföljande på varandra. Elevernas uppgift är att söka information, via text, bilder och filmklipp, på en webbsida skapat för läromedlet. På sidan finns olika informationsnoder, där en nod i spelet leder vidare till nästa och berättelsen fördjupar sig under spelet. Spelet har en innehållsmängd som anpassats till att eleverna ska kunna navigera runt minst 40 minuter i spelet.

De två delarna ger olika ingångar på samma ämne – kränkningar, sexuella övergrepp och ömsesidighet i relation till sex. Båda tar utgångspunkt i synen på kön och allas lika värde och hur det påverkar vår syn på sexköp och övergrepp.

Den första delen behandlar något som av många kan upplevas som långt borta från sin egen vardag, medan den andra delen berör något som av unga ofta upplevs vara väldigt närvarande i deras liv. Syftet med spelet är att få en diskussion kring normer som omgärdar kön och sexualitet för att i slutändan skapa en ökad kunskap och förståelse om vad som kan ge upphov till sexuella kränkningar, övergrepp, prostitution och trafficking.

Efter att eleverna genomfört spelet sker en viktig diskussion då eleverna, under ledning av läraren, diskuterar sina upplevelser och tankar. En rekommendation är att efterdiskussionen tar minst 30 minuter men gärna längre.

www.realstars.eu/fairsex-natverket

Startsidan på www.realstars.eu/fairsex-natverket. Fingeravtrycket leder vidare till spelet.

I själva spelet får eleverna instruktioner från den anonyma "Kim", som är agent i Nätverket.

Kim följer upp informationsnoderna i spelet med frågor om ämnet som just behandlats.

Del 1: Varför trafficking?

I den första delen av spelet möter vi Crina. Hon är 19 år och kommer från Rumänien. Av en kille som hon börjat dejta luras hon att resa till Sverige där hon blir fast i sexslaveriet. Genom Crinas berättelse möter vi olika perspektiv på trafficking och prostitution, och en mörk bild av verklighetens människohandel växer sakta fram.

Varför trafficking? ger en övergripande bild av trafficking, hur människohandel fungerar både på samhälls- och för de miljontals människor som faller offer för sexhandeln.

De frågor som ställs handlar om olika sätt att se på sexköp och ansvar – både på individ- och samhälls- och nivå.

Startsidan på del 1; Varför trafficking. De olika texterna är länkar till spelets olika noder. Man måste gå igenom alla noder innan det går att gå vidare till nästa del, men en viss valmöjlighet finns i vilken ordning de tas.

Allt eftersom man gått igenom noder så läses flera upp.

19-åriga Crina är huvudpersonen i spelets första del.

Crinas bakgrund handlar om hur hon blir lurad att åka till Sverige för att jobba som städerska på hotell.

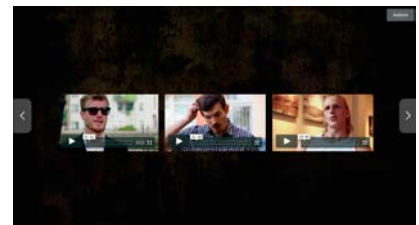
Informationsfilme "Vad är trafficking" ger eleven kunskap om fakta och statistik kring trafficking och sexköp.

Julian, en karaktär som figurerar i "I lägenheten bredvid" berättar om vad som hände när han ringde polisen då ett misstänkte att människohandel pågick i hans bostadsområde.

"Polisens arbete" ger kunskap om sexköpslagen och hur polisen arbetar mot sexhandel och trafficking.

I "Vem köper sex" får vi ta del av citat och vittnesmål av personer som köpt sex. (Om det uppstår frätetecken kan det vara bra att påminna eleverna om att det är skådespelare, och inte personer som köpt sex i verkligheten.)

Del 2: Bara på skoj?

I den andra delen möter vi Mikaela som är 17 år. Hon har anmält att hon blivit våldtagen av två jämnåriga killar. Trots att killarna döms i domstol får de starkt stöd från omgivningen medan Mikaela ifrågasätts för att hon anmält.

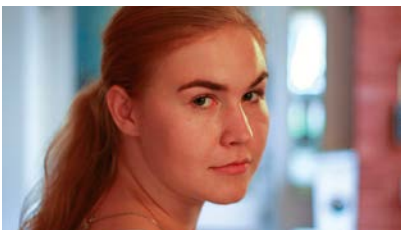
Bara på skoj? tar upp teman som internetmobbing, spridning av bilder på nätet, gråzoner, sexualbrottslagstiftning och synen på tjejers och killars sexualitet. Det är en starkt aktuell och personlig skildring av en tjej som får bära skulden för det övergrepp hon utsatts för.

Frågor som ställs handlar om synen på sexualitet, hur detta påverkar våra handlingar och hur vi tänker kring olika övergrepp.

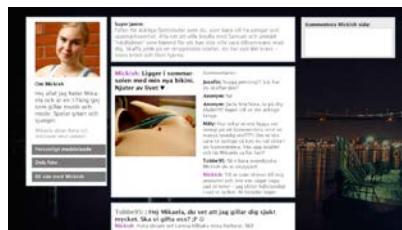

Startsidan på del 2; Bara på skoj? De olika texterna är länkar till spelets olika noder. Man måste gå igenom alla noder innan det går att gå vidare till nästa del, men en viss valmönjlighet finns i vilken ordning de tas.

Allt eftersom man gått igenom noder så läses flera upp.

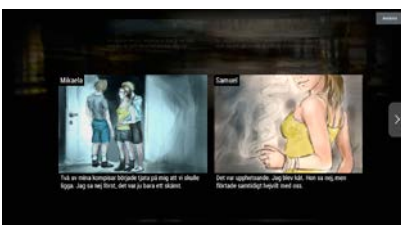
17-åriga Mikaela är huvudpersonen i spelets andra del.

I början av spelet kan vi läsa om hur Mikaela blir misstrodd och hur diskussionerna på internet går om det som skett.

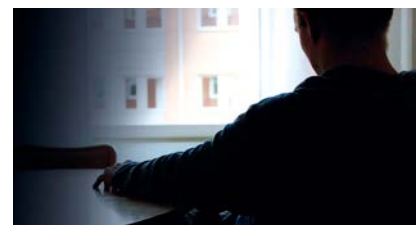
I "samtal med Kuratorn" får vi ta del av vad som sades när Mikaela uppsökte skolans kurator för att få hjälp och stöd.

I noden "Skilda sanningar" får vi se de två olika versionerna av händelsen den där kvällen när våldtäkten skedde.

Informationsfilmer ger kunskap om statistik kring våldtäkter och de myter som finns om fejkade anmälningar.

I "Ett år senare" möter vi James, en av de dömda killarna, och får höra hans tankar om det som hände - och hur det får honom att må idag.

Koppling till läroplan, övergripande mål och ämnesplaner

Fair Sex: Nätverket låter eleverna arbeta med läroplanens övergripande mål och de normer och värden som ska genomsyra hela gymnasieskolans arbete. Eleverna får arbeta med grundläggande demokratiska principer så som alla människors lika värde och rätt till frihet, samt avståndstagande från förtryck och kränkningar.

Spelet, efterdiskussionen och fördjupningsuppgifterna har flera kopplingar till kursplanerna i flera ämnen. Materialet ger därför goda möjligheter till ett ämnesövergripande arbetssätt. Med spelet som utgångspunkt kan eleverna arbeta tematiskt med trafficking, prostitution, kränkningar, jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Följande ämnen och mål kan eleverna arbeta mot:

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.
- Förmåga att uttrycka sina kunskapar i samhällsvetenskap i olika presentationsformer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.
- Kunskaper om den retoriska arbetsprocessen, dvs. att på ett strukturerat och metodiskt sätt planera och genomföra muntlig och skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation i övrigt.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om språkförhållanden i Sverige och övriga Norden samt det svenska språkets ursprung. Förmåga att reflektera över olika former av språklig variation.

Sociologi

- Kunskaper om hur människor och samhället formar varandra, utifrån olika teorier och teoretiska perspektiv.
- Förmåga att använda sociologiska begrepp, teorier och modeller.
- Färdigheter i att kritiskt samla in, bearbeta och använda information från olika källor och förmåga att använda olika metoder för att samla in och bearbeta information.
- Förmåga att diskutera samhällets, egna och andras attityder samt diskutera handlingar och värdera olika ståndpunkter.

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.
- Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.

Religion

- Förmåga att analysera religioner och livsåskådningar utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om människors identitet i relation till religioner och livsåskådningar.
- Förmåga att använda etiska begrepp, teorier och modeller.
- Förmåga att undersöka och analysera etiska frågor i relation till kristendomen, andra religioner och livsåskådningar.
- Förmåga att problematisera kulturmöten och sociala processer på individ-, grupp- och samhällsnivå.

Engelska

- Förståelse av talad och skriven engelska samt förmåga att tolka innehållet.
- Förmåga att formulera sig och kommunicera på engelska i tal och skrift.
- Förmåga att använda språkliga strategier i olika sammanhang.
- Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och situationer.
- Förmåga att diskutera och reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.

Medieproduktion

- Förmåga att planera och genomföra medieproduktioner från idé till färdig produktion riktade till specifika målgrupper med hjälp av modern teknik.
- Kunskaper om och färdigheter i att använda text, bild och ljud i samverkan så att dessa gemensamt bygger upp och förstärker ett budskap.
- Kunskaper om olika roller och de ingående stegen i arbetet med medieproduktioner samt hur de samverkar.
- Förmåga att samarbeta och arbeta inom givna tidsramar.
- Kunskaper om begrepp, teorier och modeller som beskriver hur budskap formuleras.

Råd och instruktioner till läraren

Här beskrivs hur du använder spelet i undervisningen. Instruktionerna är uppdelade i följande delar:

- Fakta och fiktion – bra att veta om spelens innehåll i relation till verkligheten.
- Viktigt att känna till – bra att veta om ungdomars syn och relation till sexköp.
- Förberedelser – vad du behöver göra innan du låter eleverna få spela spelet.
- Genomförande – viktigt att tänka på under tiden eleverna spelar spelet.
- Efterdiskussion – hur du strukturerar och håller i en diskussion efteråt.

Fakta och fiktion

All fakta och statistik som presenteras i Fair Sex: Nätverket är autentisk, medan berättelserna i spelet är fiktiva. Allt material har dock stark verklighetsanknytning och baserade på verkliga händelser, samt designat för att eleverna ska känna igen sig.

Viktigt att känna till

Unga har en nyanserad, men inte nödvändigtvis verklighetsförankrad, bild av trafficking, prostitution och sexuella övergrepp. Nedan finner du några fakta och erfarenheter som kan vara bra att känna till när du ska använda spelet i din undervisning:

En vanlig bild bland unga är att den som säljer sex är en slampig tjej som erbjuder sex mot pengar för att hon njuter av det och därför saknar hon rätt att själv ha en åsikt i frågor som rör kränkningar av sexuell art. Många tror att det är tjejer och kvinnor som prostituerar sig. I Sverige är det dock något fler svenskfödda killar än tjejer som säljer sex, samtidigt som det är fler svenskfödda killar än tjejer kan tänka sig att ha sex mot ersättning. Hjälpt därför gärna dina elever att nyansera sin bild av prostitution.

Att sälja eller köpa sex ses ofta som en egenskap istället för en handling. T.ex. den som säljer sex som en hora och att vara horig/slampig är egenskap den personen har. Det är viktigt att betona att sälja sex inte är egenskap, det är en handling alla människor är förmögna till under vissa omständigheter.

I spelet utsätts en ung tjej, Mikaela, för en våldtäkt av jämnåriga killar. Många i deras omgivning ställer sig på killarnas sida, trots att killarna blir dömda för brottet. Att det ser ut såhär kan skapa uppgivenhet och rädsla för att anmäla. Därför är viktigt att lyfta att samhällets strukturer är något vi kan förändra (jämför t.ex. kvinnlig rösträtt) och att killarna faktiskt blir dömda i spelet.

Förberedelser

Som lärare bör du själv spela igenom spelet innan du presenterar det för eleverna. Det för att skaffa dig en uppfattning om navigation och innehåll i spelet. Du behöver inte ha läst igenom all text och tittar på alla videoklipp för att kunna handleda eleverna, men naturligtvis är det en fördel ju mer insatt i spelet du är.

För att eleverna ska kunna spelet behöver varje elev ha tillgång till en dator eller läsplatta samt hörlurar. Enheten måste ha internetuppkoppling och möjlighet att koppla in hörlurarna.

Du kan styra elevernas lärande genom vilka efterdiskussionsfrågor du ställer och/eller vilka fördjupningsuppgifter som eleverna får arbeta med efteråt. Bestäm därför syftet och i vilket sammanhang du vill sätta spelet innan du låter eleverna spela.

Genomförande

Om genomförandet sker i klassrummet har du som lärare främst en stödjande funktion för eleverna. Du kan hjälpa dem att komma vidare om de kört fast eller vara ett bollplank för funderingar som dyker upp under spelets gång. Spelet bygger på att eleverna navigerar sig igenom på egen hand. Spelets upplägg möjliggör också att ni som alternativ kan använda er av flippad eller omvänt undervisning, d.v.s. att eleverna spelar spelet utanför lektionstid och att du återkopplar kring deras upplevelse vid nästa lektionstillfälle.

Spel som lärandeform innebär att arbetsprocessen omfattas av flera olika moment där det kan skilja sig åt hur individer agerar. Vissa kommer att läsa igenom varje sida noggrant, andra klickar på alla länkar de ser och försöker ta fram så fort som möjligt. De olika sätten att angripa utmaningen behöver inte nödvändigtvis ha betydelse för hur mycket eleven lär sig. Bli inte förvånad ifall någon som verkat passiv under spelet har mycket att säga i efterdiskussionen.

En annan viktig sak att ha i åtanke är att eleverna gärna får agera lärresurser för varandra. Det är därmed ingen typ av "fusk" om elever ställer frågor till varandra. Tvärtom är det önskvärt att de hjälper varandra genom upplevelsen. Deras kommunikation med varandra under själva spelet skapar en gemensam referensram som kan gynna samtalet under efterdiskussionen.

Efterdiskussion

I efterdiskussionen sker en viktig del av lärandet. Genom en väl genomförd efterdiskussion kan gruppen använda sina erfarenheter under övningen och lyfta dessa till ett bredare perspektiv. Efterdiskussionen ska ta tid och det är därför viktigt att avsätta tid till denna.

Ett förslag är att möblera rummet så att alla sitter i en ring. Det gör att alla ser varandra och blir också en tydlig markör att spelet är slut och att gruppen nu har gått in i en ny fas.

För att skapa struktur är efterdiskussionen indelad i tre faser:

Reflekterande

Efterdiskussionen börjar med reflektion, vilket handlar om att låta eleverna ventilera sina spontana intryck och sammanfatta sin upplevelse. Frågorna handlar om händelseförloppet, vad som var roligt, vad som var svårt och hur de upplevde olika delar av spelet. Den reflekterande fasen är viktig för att skapa ett bra underlag för senare faser i efterdiskussionen.

Tolkande

Här skall eleverna få möjlighet att problematisera och analysera händelserna under spelet och se möjligheten till alternativa utgångar beroende på förutsättningarna. Hjälp eleverna genom öppna frågor att sätta ord på sina känslor och erfarenheter som de upplevde i spelet.

Generaliserande

I generaliseringsfasen lyfts elevernas reflektioner och upplevelser av spelet till ett större perspektiv. Här kan ni diskutera och dra paralleller med händelser utanför spelet och i samhället i stort.

Det är inte ett måste att under efterdiskussionen avsluta en fas för att påbörja en annan, utan man kan vandra fritt mellan de olika faserna beroende på vart gruppen för samtalet. Eleverna kan ställa frågor till varandra, komma med spontana synpunkter eller föra diskussionen vidare snabbare än frågorna som står uppställda. Detta händer ganska ofta och är fullt normalt. Om nödvändigt kan ni gå tillbaka till de reflekterande frågorna senare.

Lärarguide till genomförande och efterdiskussion

Det finns två sätt att använda Fair Sex: Nätverket i skolan: Antingen (alternativ 1) spelar eleverna spelet på lektionstid och har därefter direkt en diskussion om sin upplevelse. Alternativt använder du spelet som en hemläxa (alternativ 2) och använder lektionstiden till att diskutera spelet.

Genomförande alternativ 1: I klassrummet

Introducera eleverna till spelet. Gå igenom syfte med spelet och koppling till läroplanen. Det kan vara bra att nämna att:

- De ska få ta del av ett träningsprogram för agenter som arbetar med mänskliga rättigheter och sexuella övergrepp.
- Målet för dem är att ta del av så mycket information som möjligt genom att klicka sig fram igenom programmets noder.
- Träningsprogrammet består av två delar, där det första berör trafficking och det andra sexuella kränkningar. De kommer få ta del av båda.
- Träningsprogrammet består av både text, bilder och filmklipp.
- Att fakta och statistik är hämtade från forskning och rapporter, men personerna och berättelserna de kommer få ta del av är påhittade men baserade på verkliga händelser.
- De tävlar inte mot varandra och det finns ingen vinnare. Programmet handlar inte om att ta sig så snabbt igenom som möjligt utan de ska tänka på vad de ser och läser, eftersom de kommer att diskutera upplevelsen och innehållet efteråt.
- Tanken är att de ska ta sig igenom hela träningsprogrammet på utsatt tid.
- De har max 40 minuter på sig att ta sig igenom träningsprogrammet. 20 minuter rekommenderas för varje del. Du som lärare kommer att säga till när det gått 15 minuter, 20 minuter och 35 minuter.
- Om de blir klara innan utsatt tid finns det mer information om ämnet på agentsidan som de kan ta del av, i form av t.ex. fakta och filmklipp.
- När 40 minuter gått kommer ni ha en efterföljande diskussion där ni diskuterar och resonerar kring träningsprogrammet. Efterdiskussionen är en lika viktig del som själva programmet

Låt nu eleverna börja träningsprogrammet. De hittar spelet på:

www.realstars.eu/fairsex-natverket

Låt eleverna söka en stund på egen hand innan du hjälper dem. Det tar normalt ett par minuter innan de kommer igång. Det kan vara svårt att avgöra hur mycket hjälp eleverna behöver. Tanken är dock att de till största delen ska pröva sig fram själva.

När det gått 40 minuter be dem slå av sina enheter. Håll en avslutande diskussion.

Följande situationer kan uppstå:

Eleverna upplever i början att det är otydligt vad de ska göra. Det kan vara förvirrande för en del elever inledningsvis, men ha tålamod och uppmuntra dem att prova sig fram på egen hand. Den här typen av spel är ett tydligt "learning by doing" och efter ett tag kommer de förhoppningsvis ha kommit in i spelet.

En eller flera elever har kört fast och tappat motivationen. Ge dem en ny riktigt, t.ex. "Om du scrollat ner, hittar du något mer då?" eller "har du tittat på alla filmklipp?"

En eller flera elever har kommit igenom spelet snabbare än på utsatt tid. Förklara att det finns mer information på agentsidan som de kan fördjupa sig i kring ämnet, så som fakta och filmklipp.

En eller flera elever tar längre tid på sig än utsatt tid. Förklara att de får försöka takten genom att klicka sig framåt via pilarna. Om någon eller några är långt efter kan du informera om att den sista noden i respektive del är viktigast att ta del av. I Varför trafficking? heter sista noden "Vad hände sen?" och i Bara på skoj? heter sista noden "Ett år senare".

Spelet fastnar eller ”hänger sig” för någon eller några elever. Be eleven eller eleverna att trycka på refresh-knappen alternativt trycka på pilarna framåt eller bakåt.

Ge eleverna ca 40 minuter att gå igenom träningsprogrammet. Berätta när det gått 15 minuter, 20 minuter och 35 minuter. När det gått 20 minuter är det bra att uppmana de elever som inte kommit till andra delen av spelet att öka takten.

Genomförande alternativ 2: Flippat klassrum

Introducera eleverna till spelet. Gå igenom syfte med spelet och koppling till läroplanen. Det kan vara bra att nämna att:

- De ska få ta del av ett träningsprogram för agenter som arbetar med mänskliga rättigheter och sexuella övergrepp.
- Målet för dem är att ta del av så mycket information som möjligt genom att klicka sig fram igenom programmets noder.
- Träningsprogrammet består av två delar, där det första berör trafficking och det andra sexuella kränkningar. De kommer få ta del av båda.
- Träningsprogrammet består av både text, bilder och filmklipp.
- Att fakta och statistik är hämtade från forskning och rapporter, men personerna och berättelserna de kommer få ta del av är påhittade men baserade på verkliga händelser.

Berätta att de enskilt, eller två och två, ska ta del av träningsprogrammet utanför lektionstid. Förklara att de behöver en dator eller läsplatta och internetuppkoppling för att kunna genomföra det. När de är klara med träningsprogrammet ska de enskilt besvara några reflektionsfrågor:

- Vad tyckte ni om spelet? Vilka känslor väckte det? Vad var bra? Vad var svårt?
- Vad känner ni inför Mikaelas situation? Sympatiseras ni med henne? Varför? Varför inte?
- Vad känner ni inför Crinas situation? Sympatiserar ni med henne? Varför? Varför inte?
- Tyckte ni att det fanns likheter mellan de två delarna? Om ja, vilka var dessa? Om nej, varför inte?

Att de besvarar frågorna är viktigt för att fånga deras spontana intryck och känslor av upplevelsen. Spelet kan skapa starka känslor, vilket gör att det är av stor vikt att låta eleverna bearbeta dem. Att de direkt ska svara på några reflektionsfrågor underlättar för lärandet och gör att de till lektionen har lättare att minnas vad de fick vara med om.

Berätta att de under nästa lektionstillfälle kommer att diskutera spelet mer ingående. Efterdiskussionen är en lika viktig del som själva träningsprogrammet.

Ge dem länken till spelet: www.realstars.eu/fairsex-natverket Förklara att om spelet fastnar eller ”hänger sig” kan de använda refresh-knappen alternativt trycka på framåt- eller bakåtpilarna.

Vid nästa lektionstillfälle genomför du en efterdiskussion med eleverna.

Efterdiskussion

Här finns förslag på frågor som kan lyftas i efterdiskussionen. Välj ut dem som passar ditt syfte och sammanhang bäst. Vi rekommenderar dock att alltid lyfta några frågor som är av reflekterande, tolkande respektive generaliserande karaktär.

Reflekterande frågor

- Vad tyckte ni om spelet? Vilka känslor väckte det? Vad var bra? Vad var svårt?
- Var det någon sida ni stannade längre på för att ni tyckte att den var intressant eller spännande? Berätta.
- Vad känner ni inför Mikaelas situation? Sympatiseras ni med henne? Varför? Varför inte?
- Vad känner ni inför Crinas situation? Sympatiserar ni med henne? Varför? Varför inte?

Tolkande frågor

- Tyckte ni att det fanns likheter mellan de två delarna? Om ja, vilka var dessa?
- Har ni hört andra historier som liknar dessa? Vad tänker ni om de situationerna?
- Varför tror ni att Crina blev utvisad?
- Varför tror ni att Mikaela blev utsatt för ryktesspridning?
- Varför kallar man någon för hora? Hur kommer det sig?
- Vad är ett övergrepp?
- Vad tror ni är syftet med spelet?

Generaliserande frågor

- Vad innebär mänskliga rättigheter? Vad har de två historierna, om Clira och Mikaela, med mänskliga rättigheter att göra? Kan ni ge några exempel?
- Vad finns det för förväntningar på män/killar och sex?
- Vad finns det för förväntningar på kvinnor/tjejer och sex?
- Hur påverkar förväntningar och normer vår inställning till sex? Hur kan det förändras?
- Varför existerar trafficking? Varför existerar sexköp? Varför existerar sexuella övergrepp och kränkningar?
- Vilka normer och strukturer i samhället gör att detta existerar?
- Går det att bryta dessa normer och strukturer? Kan ni ge något exempel på när strukturer har förändrats?
- Har individen ett ansvar för att motverka sexuella kränkningar och övergrepp?
- Har individen ett ansvar för att motverka prostitution och trafficking?
- Vad skulle vi kunna göra för att förändra? På individnivå? På samhällsnivå?

Om spelets reflektionsfrågor

I spelet ska eleverna svara på olika frågor som reflekterar en ståndpunkt. Eleverna får instruktionen att frågan inte är ett test där man kan svara rätt eller fel, utan ett sätt att få dem att reflektera.

Om du vill kan du följa upp spelets reflektionsfrågor i efterdiskussionen. Efter frågorna och de tre svarsalternativen från spelet, kommer en text som kort sammanfattar vad för fakta som stödjer olika synsätt.

Del 1: Varför trafficking?

Människorna som säljs

Varför tror du att Crina inte försöker rymma ifrån människohandlarna?

- Hon saknar kontakter och kunskap om hur Sveriges rättssystem fungerar.
- Hon är rädd för vad de skulle göra med hennes syster om hon rymmer.
- Hon tror fortfarande att om hon fortsätter sälja sex så ska hon få pengarna hon blivit lovad.

Traffickerade personer befinner sig på en ny plats eller ett nytt land, eller bland människor de inte känner. De utsätts mer ofta än sällan för olika former av hot, både mot sin egen person men också närstående såsom föräldrar, syskon eller barn. Det är också vanligt att offer för trafficking får veta att de har en skuld att betala tillbaka, men skulden ökar och det blir omöjligt för dem att kunna betala tillbaka.

Vad är trafficking?

Vad tror du är huvudanledningen till att trafficking fortsätter?

- Att det finns män som vill köpa sex.
- Att samhället inte agerar hårdare mot de som köper sex.
- Att ligorna som sysslar med människohandel är duktiga på att dölja vad de håller på med.

Efterfrågan betraktas som den starkaste drivande faktorn till trafficking. Det är en lönsam bransch, men bara så länge det finns de som vill köpa sex. Efterfrågan påverkas både av lagstiftning och av omgivningens attityder – om många tycker det är fel att köpa sex minskar efterfrågan, då normen förändras. Människohandel görs ofta av omfattande internationella ligor. Få länder i världen har lagstiftning som tydligt kriminaliserar människohandel. Utan lagstiftning som möjliggör att döma de skyldiga – både människohandlare och sexköpare – går det inte att sätta dit dem som begår de här brotten.

Vem köper sex?

Varför köper man sex?

- För att det inte går att få sex på något annat vis.
- För att slippa känna sig ensam och för att få bekräftelse.
- För att ha sex med någon som man har makt över och som inte kan ställa några krav.

Varför tror du att det kan kännas mindre allvarligt att köpa sex utomlands, än i Sverige?

- Det är mindre risk att någon får veta att man köpt sex.
- Det är lagligt att köpa sex i många länder.
- Tillgången är mycket större utomlands än i Sverige.

De flesta som köper sex har eller har haft tidigare relationer. Av de som söker hjälp för att kunna sluta köpa sex, är det många som beskriver sexköp som en drog, något de inte kunde sluta med när de väl börjat. Av de som köper sex är det mindre än 1% som är kvinnor.

Sexualitet är ett komplext ämne som inte enkelt låter sig sammanfattas i generella termer. Men kort sagt kan man säga att alla människor har rätt att utforska och forma sin egen sexualitet, dock aldrig på bekostnad av en annan persons rättigheter. Sexköp innebär att köpa sig rätten till en annans kropp. De flesta svenska män som köpt sex har gjort det utomlands. Tillgången på många turistmål är stor, eftersom efterfrågan finns bland turister som reser dit.

För svenskar är det inte kriminellt att köpa sex utomlands. I Norge har man lagstiftat så att sexköpslagen även gäller sexköp utomlands.

Vad gör polisen?

Hur tror du att människors attityder påverkas av sexköpslagen?

- Inte alls.
- Delvis. Det blir svårare och mer riskfyllt att köpa sex.
- Mycket. På längre sikt påverkar lagstiftningen människors val och beteende.

Sexköpslagen påverkar attityden till sexköp och därmed efterfrågan. I Sverige märks en tydlig trend i att antalet sexköpare minskat sen lagens införande, från en av åtta till en av tolv.

I lägenheten bredvid

De allra flesta i Sverige har aldrig köpt sex. Bär dessa människor något ansvar för att trafficking fortsätter?

- Nej. De som inte är en del av efterfrågan har inget ansvar alls.
- Delvis. Genom tydligare ställningstagande mot sexköp och trafficking kan andra göra stor skillnad.
- Ja. Genom att vända ryggen till problemet och göra det enkelt att syssla med människohandel och sexköp är andra också medskyldiga till att det fortsätter.

Naturligtvis är det sexköparen som bär det yttersta ansvaret för sina handlingar, men omgivningen spelar en stark roll i varför människor agerar som de gör. Media och reklam påverkar oss starkt, och genom att ha ett kritiskt förhållningssätt till den påverkan som det innebär, kan vi bli bättre på att sträva mot ömsesidighet och samtycke - och ta avstånd ifrån sex som handlar om makt och objektifiering. Om Fair Sex blir normen i samhället, minskar efterfrågan på sexköp.

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna beskrivs att mänskliga rättigheter berör alla människor och samhälls organ, och därför har också alla ett gemensamt ansvar för att de upprätthålls.

En vanlig dag

Vem av de tre personerna tycker du har störst ansvar för Crinas situation?

- Sexköparen. Utan efterfrågan på sexuella tjänster skulle inte trafficking existera.
- Hallicken. Han utnyttjar Crina och tvingar henne att stanna i prostitution, och tjänar dessutom pengar på det.
- Crina. Hon borde göra något åt sin situation, söka hjälp eller försöka ta sig därifrån. Göra motstånd på nåt sätt.

Att efterfrågan är det som driver trafficking råder ingen tvekan om, men också de som tjänar pengar på människohandeln bär ansvar. Offer för trafficking är i de allra flesta fall oerhört ensamma och utsatta och de har ingen möjlighet att påverka sin situation eller berätta för någon om den nöd de befinner sig i.

Vad hände sedan?

Vad har trafficking och prostitution för konsekvenser på samhället?

- Det innebär inget särskilt. Människor kan välja hur de vill leva sina liv och man borde få köpa och sälja vad man vill om man har eller vill tjäna pengar.
- Om prostitution ses som ett vanligt yrke riskerar människor att tvingas till att sälja sex om de inte kan tjäna pengar på annat sätt.
- Att sex på lika villkor inte ses som en självklarhet: Trafficking och prostitution innebär att någon kan köpa rätten att begå övergrepp.

Argumenten för att legalisera sexköp handlar ofta om frihet och rätten att köpa och sälja vad man vill. Men dessa argument måste ställas mot de övergrepp och den exploatering som sker på grund av sexhandeln.

Nästan alla som säljer sex har blivit utsatta för övergrepp både innan och efter att de började sälja sex.

Våld och hot är också vanligt förekommande. Av de som befinner sig i trafficking eller prostitution vill 95% sluta sälja sex, men känner inte att de har något annat val än att fortsätta.

Del 2: Bara på skoj?

Vad som stod på internet

Vad tänker du när det skrivs negativa saker och kränkningar om någon på internet?

- Jag bryr mig inte så mycket, man ska inte ta det personligt.
- Jag blir besviken på personer som sprider lögn, det är inte okej.
- Det är förnedrande mot de som utsätts och ett allvarligt problem. Människor mår väldigt dåligt av det.

Om Mikaela faktiskt har blivit våldtagen, hur tror du hon uppfattar sakerna som skrivs om henne på internet?

- Mikaela blir nog väldigt ledsen och arg över att inte bli trodd
- Mikaela ångrar kanske att hon anmälde våldtäkten – alla påhopp och kränkningar på nätet gör att hon nog önskar att hon hållit tyst.
- Mikaela tar det säkert inte personligt – man vet inte vilka som har skrivit och det är inget man ska ta åt sig av.

Nätmobbing – kränkningar på nätet – kan få mycket allvarliga konsekvenser för den som utsätts. När något väl kommit ut på nätet är det svårt att få det att försvinna. Att kränka andra på nätet är brottsligt, och brottet rubriceras som förtal eller grovt förtal. Många som blir utsatta vet inte att de kan anmäla att de blivit utsatta för brott.

På internet är det ibland möjligt att vara anonym, och då kan det också vara lättare att våga säga saker som man normalt sätt inte skulle göra. Diskussioner som förs på internet kan kraftigt färga bilden av en händelse, speciellt om de som skriver yttrar fördomar och förutfattade meningar om en person eller en händelse. Alla har rätt att yttra sin åsikt i en fråga, men när man väljer att publicera något på internet som är nedvärderande eller kränkande om andra, gör man sig skyldig till förtal.

Det som stod i tidningen

Vad för sorts personer tycker du James och Samuel verkar vara?

- De har många kompisar och folk tycker de är trevliga.
- De verkar osäkra och skryter mycket.
- De verkar vara populära men inte speciellt trevliga.

Det kan vara svårt att veta hur man ska hantera situationen när en kompis, släkting eller partner blir anklagad för att ha begått ett brott. Om en person som av de flesta är omtyckt blir anklagad för att ha gjort någon illa är mångas reaktion att anta att den som anklagar ljugar.

Filmen om horan

Varför kallar man någon för hora?

- Det är ett sätt att hämnas om någon betar sig dåligt eller har sårat en själv.
- Det ett sätt att påminna en tjej om hur hon bör bete sig och se ut – och hur hon inte ska bete sig och se ut.
- Det är roligt – som ett skämt, lite som att kalla någon för "bitch".

Att säga taskiga saker på skoj kan vara roligt mellan kompisar som litat på varandra, men det kan vara svårt att veta vart gränsen går mellan ömsesidigt skämtande och mobbing.

Att kalla någon för nedsättande saker görs av nästan alla och av olika anledningar. Det viktigaste att tänka på är att oavsett vad den som pratar eller skriver har för tanke med det som sägs, så är det mottagarens känslor som avgör om det är en kränkning eller inte. I Sverige är *förtal* ett brott om handlar om att sprida rykten som är kränkande för den som utsätts.

Samtal med kuratorn

Hur tycker du att kuratorn bemöter Mikaela i den här situationen?

- Kuratorn försvarar James och Samuel medan hon inte lyssnar på Mikaelas version av vad som hände på festen.
- Kuratorn verkar inte kunna ta det som hänt på allvar och försöker bortförklara våldtäkten.
- Kuratorn vill hjälpa Mikaela men Mikaela är för upprörd för att lyssna.

Många som blivit utsatta för sexuella övergrepp och kränkningar beskriver hur de känt att de inte blivit trodda eller tagna på allvar, eller att deras beteende vid händelsen ifrågasätts. Till exempel kan alkohol, klädsel och övriga relationer tas fram som 'bevis' för att det inte rörde sig om ett övergrepp alls. De som är kritiska till hur sexualbrott utreds i Sverige pekar ofta på just dessa omkringliggande omständigheter som ett stort problem - att offret inte blir trott på grund av hur deras livsstil och val av tex klädsel eller sexpartner ser ut i övrigt.

Skilda sanningar

När är det okej att säga nej om man har börjat ha sex med någon?

- Sex ska ske på lika villkor - Fair Sex - och om man inte vill har man alltid rätt att säga nej - när som helst.
- Man har rätt att säga nej, men det är ändå bäst om man tänker efter innan så man inte hamnar i säng med någon som man inte vill ha sex med.
- Om det händer något under sexet som man inte hade tänkt sig från början eller inte är med på, är det klart att man har rätt att säga nej.

Att prata om sex med utgångspunkt från ömsesidighet är viktigt, eftersom det betonar att alla parter både har en skyldighet att se till så att andra har det bra och vill fortsätta, samt en rättighet att säga ifrån om man inte vill - när som helst.

Förhör i rättssalen

Hur tror du att James och Samuel kommer påverkas av det som hänt?

- Samuel vill inte erkänna att han skadat någon annan, han kommer troligen kunna göra samma sak igen även efter rättegången.
- James verkar ångerfull. Han kommer troligen må väldigt dåligt och behöva hjälp efteråt för att kunna gå vidare.
- Samuel och James kommer troligen inte kunna vara vänner efter rättegången, då Samuel kommer känna sig sviken av James.

Förnekelse är ett vanligt beteende hos personer som anklagas för sexualbrott, då samhället så starkt fördömer sexuella övergrepp. Hjälpen finns att få inom kriminalvården för de som döms för sexualbrott - men bara om de blir dömda. Att förövaren får träffa brottsoffret kan också vara ett steg i processen att förstå hur brottet har påverkat den andra människan.

Den som vågar vittna mot en kompis har gjort något modigt och svårt, och det är viktigt att personer som vågar göra det också får stöd av omgivningen efteråt, även om de samtidigt döms för ett brott.

Det är fejk att många fejkar

Tyvärr är det en vanlig uppfattning att kvinnor som anmäler våldtäkt ljuger eller överdriver.

Varför är det så, tror du?

- Om någon blir dömd som våldtäktsman kommer hans liv vara förstört. Därför kräver de flesta starka bevis för att det verkligen har skett en våldtäkt, inte bara offrets berättelse.
- Därför att skadestånden är höga så det är lätt att tro att någon anmäler en våldtäkt för att de vill ha pengar, eller för att hämnas.
- På grund av att samhället inte är jämställt. Män har mer makt och status än kvinnor och därför blir kvinnor inte trodda när de anmäler våldtäkt.

Förutfattade meningar om hur ett trovärdigt offer ska vara påverkas starkt av synen på sexualitet: En vanlig och förlegad uppfattning är att kvinnans sexualitet är passiv och inbjudande, medan mannens är aktiv och uppsökande. Det leder till tvivel på hurvuda den som utsatts verkligen uttryckte att hon inte ville ha sex, eller inte.

En annan faktor är att de som utsätts för sexuella övergrepp sällan är så kallade "idealoffer". Mer ofta än sällan känner offret gärningsmannen sen innan, och det händer också att offret redan från början inlett sexuell kontakt. Detta leder till att offret anses otillförlitligt – eftersom denne redan tidigare gått med på att ha sex så anses denna överenskommels fortfarande gälla.

Det är viktigt att återigen betona att sex ska vara ömsesidigt hela vägen igenom och att man närsom helst kan avbryta eller säga nej.

Ett år senare

På internet är det fortfarande många som stöttar James och Samuel och skriver att de blivit oskyldigt dömda.

Hur tror du det påverkar deras möjligheter att ta ansvar för det som hänt?

- De kan själva välja att lyssna eller inte lyssna på det som skrivs; det påverkar dem inte.
- Allt som skrivs på Internet riskerar att göra så James och Samuel förlorar stöd av andra, både familj och vänner, som vill hjälpa dem att gå vidare – även om de begått ett brott.
- Det är bra att de får stöttning av andra som skriver att de blivit oskyldigt dömda – det kommer göra det lättare att gå vidare.

Det är vanligt att sexualbrottslingar har svårt att erkänna det misstag de gjort och förnekelse är vanligt. Återfallsrisken för personer dömda för sexualbrott är låg. (Källa: kriminalvården), men ännu lägre bland de som får hjälp och behandling efter domen.

Att kunna erkänna skuld och att man gjort något fel är ett viktigt steg i att hantera en jobbig händelse. De känslor och tankar som kommer av en sådan händelse är ofta svåra att hantera på egen hand. Inom kriminalvården finns hjälp att få för att bryta beteendemönster och hantera skuld-känslor.

Viktiga begrepp och fakta

Följande begrepp och fakta förklaras nedan. Faktan är ett bra stöd att använda i efterdiskussionen med eleverna. Det är fortfarande viktigt att elevernas egna tankar och värderingar får mycket utrymme, men också viktigt att undvika att godtyckliga antaganden förväxlas med fakta.

- Koppleri
- Människohandel och sextrafficking
- Mänskliga rättigheter och människohandel
- Prostitution
- Sexköp
- Sexköpslagen
- Våldtäkt

Koppleri

En person som utnyttjar eller tvingar någon annan att erbjuda sexuella tjänster mot ersättning kan dömas för koppleri. Grovt koppleri är när en person tvingar någon att sälja sex under en lägre tid, att offren utnyttjas på ett hänsynslöst sätt eller att den tvingande personen får stor egen vinning av att tvinga sina offer till prostitution. Koppleri förekommer också inom sextrafficking/människohandel då flickor och kvinnor förs till Sverige från andra länder och tvingas till prostitution. Maxstraffet för grovt koppleri är fängelse i åtta år.

Människohandel och sextrafficking

Människohandel är när en eller flera gärningspersoner samarbetar för att transportera ett offer till en annan plats eller land i syfte att utnyttja offret. Sextrafficking är när offret utsätts för människohandel med syfte att utnyttjas för prostitution.

I vissa fall är offren för sextrafficking medvetna om att de kommer att utnyttjas för att sälja sex, men blir lurade när det gäller villkoren. I andra fall luras flickor och kvinnor till Sverige i förhoppning om att få ett bättre liv. När offren för sextrafficking kommer till Sverige tvingas de ofta betala tillbaka pengar för resekostnader, hyra, annonsering, mat och hygienartiklar.

Det är svårt att veta det exakta antalet offer för sextrafficking. Antalet upptäckta offer beror på hur mycket pengar polisen har att lägga på att spåra människohandel. I Sverige är de flesta som är offer för människohandel flickor och kvinnor och kommer främst från fattiga länder i Östeuropa, Thailand och Nigeria.

Mänskliga rättigheter och människohandel

Människohandel ses som vår tids slaveri och är ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Artikel 4 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna säger att "Ingen får hållas i slaveri eller trældom; slaveri och slavhandel i alla dess former ska vara förbjudna". Förbud mot slaveri finns också i FN:s konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna (art.8) samt i Europakonventionen (art.4).

I FN:s konvention om barnets rättigheter står att varje barn har samma rättigheter och lika värde och att alla barn har rätt att skyddas mot sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi. Staten har ett ansvar att bekämpa handel med barn.

Svensk lagstiftning om människohandel bygger på FN:s konvention om gränsöverskridande organiserad brottslighet, det så kallade Palermoprotokollet. Enligt Palermoprotokollet ska staterna förebygga och bekämpa människohandel med full respekt för mänskliga rättigheter och med hänsyn till prostituerade kvinnors särskilda problem.

Artikel 6 i FN:s kvinnokonvention anger också att alla stater som ratificerat konventionen, däribland Sverige, skall arbeta mot handel och utnyttjande av kvinnoprostitution.

Prostitution

Prostitution innebär att en person erbjuder sexuella tjänster i utbyte mot betalning i form av pengar, tjänster eller varor. Prostitution sker i både homosexuella och heterosexuella möten, man-man, kvinna-kvinna, och man-kvinna. I Sverige är det lagligt att prostituera sig.

Sexköp

Sexköp sker när någon utför sexuella tjänster åt en person i utbyte mot ersättning i form av pengar, tjänster eller varor. Sexköp förekommer i samband med två typer av prostitution: gatuprostitution eller innemarknad.

Med gatuprostitution menas att kontakten för sexköpet sker offentligt. Det sexuella utbytet kan därefter utspela sig på olika platser som till exempel i en bil, lägenhet, utomhus eller på hotell.

Den andra typen av prostitution, innemarknaden, är mer omfattande än gatuprostitution. Kontakten tas då på platser som internet, bordeller, lägenheter, massageinstitut och barer. Det vanligaste kontaktstället för sexköp är på internet via en portal, chatt eller communities knutit till sexkontaktsidor.

I Sverige, Norge och Island är köp av sex olagligt.

Sexköpslagen

Sexköpslagen trädde i kraft i Sverige år 1999. Den svenska sexköpslagen innebär att det är lagligt att sälja sex, men att det är olagligt att köpa sexuella tjänster i form av pengar, tjänster eller varor. Det är olagligt även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan än köparen.

Brott mot sexköpslagen kan ge böter eller fängelse i högst ett år. Att erbjuda ersättning för sex med någon som är under arton år räknas som köp av sexuell handling av barn och kan straffas med böter eller fängelse i högst två år. I skrivande stund (oktober 2013) har ingen dömts till fängelse för sexköp i Sverige.

Sexköp utomlands

Den svenska sexköpslagen gäller bara om sexköpet sker i Sverige. Om ett annat land tillåter sexköp kan en svensk medborgare lagligt köpa sex i det landet utan att riskera åtal i Sverige.

Att köpa sex utomlands kan ske genom direkt betalning med pengar till den som säljer sex eller i form av så kallade semesterromanser där köparen betalar shopping, middagar och utflykter i utbyte mot sällskap och sex. Enligt undersökningar görs 80% av svenskarnas sexköp utomlands.

Det är vanligt att de som köper sex ser det som att de gör en tjänst, att de ger pengar till någon som har mindre i utbyte mot sex – och tolkar det som en win-win situation när det i själva verket handlar om utnyttjande av en person i ekonomiskt och socialt underläge.

Våldtäkt

En våldtäkt är när någon tvingar en annan person till samlag eller sexuell handling som upplevs vara lika kränkande som ett samlag. En våldtäkt kan ske genom att offret blir misshandlad eller genom hot om att offret ska utsättas för brott om offret inte går med på samlag eller sexuell handling. Det räknas också som våldtäkt om det sker då offret är medvetslös, sover, känner allvarlig rädsla, är berusad eller drogpåverkad, lider av sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning – så kallat hjälplöst läge. Det är också våldtäkt om ett offer befinner sig i ett särskilt utsatt läge, såsom numrärt underläge eller andra omständigheter som gör offret situation svår och utsatt. I Sverige riskerar den som döms för våldtäkt fängelse i högst sex år.

Våldtäkt kan förekomma inom alla sexuella relationer och förövare och offer kan vara både man och kvinna. I 98% av alla anmälda fall 2012 är förövaren en man. I vart tredje fall är våldtäkten mot en person under 15 år. Offret är nästan alltid en kvinna eller flicka, och vanligast är att offret känner förövaren sen tidigare.

Tips på fördjupningar

Påståenden om prostitution

Låt eleverna ta ställning kring följande påståenden om prostitution och argumentera för sin sak, t.ex. genom en heta stolen-övning.

- Prostitution är kvinnans äldsta yrke
- Prostitution är kvinnans fria val
- Det är skillnad på tvingande och frivillig prostitution
- Prostitution förhindrar våldtäkt
- Bordeller skyddar kvinnor från våld och mot att bli utnyttjade
- Förbud mot prostitution ökar våldet mot prostituerade
- Det ska vara lika lätt att köpa sex som att köpa mat

Sexköpslagen

(Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2, Sve 1, Sve 2)

Dela upp klassen i grupper, för och emot den svenska sexköpslagen. Grupperna får gärna vara mindre då det skapar fler debatter. Låt eleverna söka information om sexköpslagen och formulera argument för respektive mot lagen. Informera eleverna att de kan försöka förutse motståndarnas argument och använda sig av motargument.

Arrangera en debatt där ett lag som försvarar sexköpslagen möter ett lag som motsätter sig lagen. Låt eleverna debattera fördelarna och nackdelarna med den svenska sexköpslagen. Om eleverna är indelade i flera grupper, gör varje debatt lite kortare så alla grupper får debattera.

Avsluta övningen med en gemensam diskussion om varför det finns olika åsikter om en sexköpslag.

Sexköp - lagligt eller olagligt i Europa?

(Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2, Sam 3, Ir, Sve 1, Sve 2, Eng 5, Eng 6, Eng 7)

Lagstiftningen för sexköp, prostitution och trafficking ser olika ut i EU:s länder. Låt eleverna, enskilt eller i grupp, undersöka varsitt land. Hur ser lagstiftningen ut och vilka argument finns för deras lagstiftning? Hur resonerar länder som har förbud mot sexköp eller prostitution? Hur resonerar länder som inte har något förbud mot varken att sälja eller köpa sex? Hur arbetar landet mot sextrafficking?

Låt sedan eleverna anta rollen som ländernas justitieministrar. Uppdraget är att träffas i ministerrådet för att diskutera den ökande sextraffickingen i EU. Frågan de ska diskutera är: Hur ska EU arbeta för att minska sextraffickingen i EU:s medlemsländer?

Trafficking i världen

(Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2, Sam 3, Soc, Sve 1, Sve 2, Eng 5, Eng 6, Eng 7)

Var kommer de som blir utsatta för trafficking ifrån? Vad är anledningen att flyttar från sitt hemland (push-factor)? Av vilka anledningar kommer de till Sverige (pull-factors)? Hur arbetar samhället för att motverka trafficking?

Sök och sammanställ information om ämnet och diskutera de bakomliggande orsakerna till trafficking och hur samhället på bästa sätt kan motverka trafficking. Finns det olika källor som ger olika perspektiv på trafficking? Hur skiljer sig dessa i så fall åt?

Låt eleverna använda materialet som en debattartikel där de beskriver problemen med trafficking och ger förslag på samhällsåtgärder för att motverka trafficking.

Varför trafficking?

(Sam 2, Sam 3, Soc, Sve 3)

Låt eleverna fundera på varför sextrafficking existerar. Låt dem muntligt eller skriftligt presentera förklaringsmodeller utifrån olika vetenskapliga teorier, så som feminism, postkolonialism och liberalism.

Vår tids slaveri

(Hi 1a1, Hi 1b, Hi 2, Hi 3)

Människohandel benämns ofta som vår tids slaveri. Låt eleverna förklara och redogöra för vad det finns för paralleller, likheter och skillnader mellan dåtidens slaveri och nutidens trafficking.

Vem ska ta ansvar?

(Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2, Sam 3)

De flesta som utsätts för sextrafficking är flickor och kvinnor. De förs till ett nytt land där de inte känner till sina rättigheter, hur samhället fungerar och inte vet vem de kan lita på. I många fall kan de varken tala språket i det nya landet eller engelska. Många utsätts för fysiskt våld och lider av psykiska men.

Låt eleverna att utifrån ett mänskliga rättigheter-perspektiv fundera och arbeta med följande frågor:

- Vad säger de mänskliga rättigheterna om rätten till vård?
- Hur ska offren få kontakt med vården?
- Vem ska betala för att sextraffickingens offer ska få vård?
- Vilket ansvar har landet där brottet utförts att erbjuda vård?
- Vilket ansvar ska läggas på länderna som offren härstammar ifrån?

Efterfrågans betydelse

(Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2, Sve 1, Sve 2)

Ett grundläggande problem med sextrafficking är att det efterfrågas prostituerade. Så länge det finns personer som vill köpa sex kommer människohandel till dessa länder att fortsätta. Hur kan samhället agera för att motverka en efterfrågan på sexarbetare?

Be eleverna att skriva en insändare till en dagstidning där de argumenterar för efterfrågans betydelse och där eleverna ger konkreta förslag hur länder kan motverka att sextrafficking förekommer.

Hör upp!

(Mep 1)

Planera för en kampanj som ska öka kunskapen om trafficking och de traffickerades situation bland svenska ungdomar. Välj ut och avgränsa er till någon fråga t.ex. sextraffickerades rätt till asyl.

Planera för en kampanj och producera något eller några exempel på material som på något sätt kombinerar bild, text och/eller ljud. Det kan vara ett filmklipp, en digital bildberättelse, en affisch, radioreklam eller material till en utställning. Utveckla också idéer för hur målgruppen ska kunna nås av budskapet och hur ungdomar kan agera för att motverka sextrafficking i Sverige. Materialet redovisas inför klassen.

Bara på skoj?

(Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2, Sve 1, Sve 2)

Låt eleverna ta utgångspunkt i historien om Mikaela och uppmuntra dem att tänka ut andra situationer där personer kan utsättas för sexbrott. Vilka personer kan vara offer och vilka personer kan vara förövare? Kan sexualbrott förekomma i skolan, på fritiden, på jobbet, långt bort från fest och alkohol?

Be eleverna att presentera sina förslag som ett rollspel, där eleverna själva spelar olika karaktärer som utsätts eller utsätter någon annan för sexbrott. Uppmuntra gärna eleverna att gestalta fler personer än bara offer/förövare såsom vänner, vittnen och lärare. Be eleverna att spela upp sin pjäs en gång utan avbrott. Be dem sedan att spela den en gång till och be åskådarna att interagera i pjäsen och förändra handlingen.

Är det OK att gilla sex?

(Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2, Soc, His 1a1, His 1b, His 2, Sve 1, Sve 2)

Hur ser våra normer ut när det handlar om att gilla att ha sex? När ett våldtäktsoffer anmäler ett sexbrott kan offret få frågor om sina egna sexvanor, både från polis, kuratorer och bekanta. Varför vill vi veta om någon annans sexvanor?

Låt eleverna diskutera i helklass eller i mindre grupper:

- Är det OK att säga att du gillar sex, varför eller varför inte?
- Hur reagerar andra på att höra att någon har mycket/gillar att ha mycket sex?
- Upplever du att det finns normer om sex och vad som anses vara mer OK än annat sex?
- Vad påverkar oss och våra normer? Vad gör att normerna ser ut som de gör?
- Hur har våra sexnormer ändrats sedan tidigt 1900-tal?

Låt eleverna diskutera i helklass om normer för sex ser olika ut för tjejer och killar. Vilka fördomar och normer förekommer om sexvanor för personer som är hetero-, bi-, och homosexuella?

Begreppet hora

(His 1a1, His 1b, His 2, Hi 3, Rel 1, Rel 2)

Undersök begreppet hora. Vad kommer det ifrån? Vad betydde det förr? Hur används det idag? Hur ser olika kulturer/religioner på prostitution?

Hollywoodhoran

(Sve 1, Sve 2, Soc, Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2)

När en prostituerad person beskrivs i filmer och media framställs denne ofta som en kaxig och lycklig person/kvinna med kurvig kropp och med ett stort sexuellt intresse.

Dela in klassen i små grupper och visa trailern på cirka 5 minuter från filmen *Pretty Woman*:

<http://www.youtube.com/watch?v=Ng2hEIWVqgo>

Låt eleverna diskutera i grupp: *Hur har föreställning och den lyckliga och kaxiga horan uppstått? På vilket sätt blir den prostituerade lycklig av att sälja sex? Varför förmedlar filmer och media denna bild av prostituerade?*

Låt eleverna se ett klipp på cirka 5 minuter från filmen *Lilja 4-ever*:

<http://www.youtube.com/watch?v=pUSyB5S5IYQ>

Låt eleverna diskutera i grupp: *Vilka skillnader finns mellan huvudrollsinnehavarna i *Pretty Woman* och i *Lilja 4-ever*? Varför har de prostituerade blivit skildrade på olika sätt? Varför tror du att kvinnorna har valt att prostituera sig? Vilken av kvinnornas verklighet tror du stämmer bäst överens med verkligheten, och varför?*

Avsluta övningen genom att låta eleverna berätta om sina diskussioner inför klassen.

Hora! Slampa!

(Sve 1, Sve 2, Soc, Sam 1a1, Sam 1b, Sam 2)

Fråga eleverna vilka nedsättande ord som är kopplade till sexualitet som de känner till (exempelvis slampa eller hora). Fråga eleverna hur man måste bete sig för att inte bli kallad några av dessa orden. Förklara att alla dessa förslag belyser vad som anses vara normen i deras omgivning.

Låt dem sedan arbeta med följande frågeställningar:

- Hur är de nedsättande orden kopplade till kön? Vem blir kallad vad? Varför/varför inte?
- Vad betyder orden ordagrant?
- Vad är motsatsen till dessa ord?
- Hur känns det att bli kallad något sådant nedsättande?
- Vad tänker andra om en person som säger dessa nedsättande ord till någon annan?
- Finns det situationer det är okej att använda dessa ord?
- Hur vet en när det sägs på allvar eller när det bara är på skämt?
- Vem begränsas av dessa skällsord? Hur?
- Vem upprätthåller normerna?
- Hur kan en förändra synen på dessa skällsord?

Vad säger religioner om kvinnors och mäns sexualitet?

(Rel 1, Rel 2)

Undersök hur olika religiösa texter och nutida inriktningar framställer kvinnor och mäns sexualitet. Diskutera religioners historiska och nutida inverkan på individens och samhällets syn på sexualitet, lagstiftning och normer.

FairSex: Nätverket - Credits

RealStars

Projektledare: Malin Roux Johansson

Processledare: Stefan Andersson, Isabel Nylund

Pedagogiskt Centrum

Projektledare: Carolina Dahlberg

Speldesign: Carolina Dahlberg, Anna-Karin Linder, Fredrik Åkerlind

Text och innehåll: Sofia Reimer, Åsa Nilsson, Anna-Karin Linder, Carolina Dahlberg

Grafisk form och design: Jonas Hörberg, Carolina Dahlberg

Programmering: Jonas Hörberg

Musik: All musik är skiven av Kevin MacLeod
- incompetech.com

Skådespelare

Varför trafficking? Frida Selven, Alexander Hallberg, Josefin Westborg, Oscar Svensson, Daniel Malmqvist, Morgan Jarl, Helena Sällström

Bara på skoj? Kajsa Seinegård, Peter Edgar, Morgan Jarl, Per Wetterstrand, Inger Liljas, Karin Olstrove, Rasmus Jonsson

Tack till

KAST Malmö

Burgårdens Gymnasium, Göteborg

Mikael Elias Gymnasium, Göteborg

Fair Sex: Nätverkets referensgrupp